קדושת לוי — תצוה

נבוא לבאר ולתרץ על הקושיא שמקשים כל המפורשים למה לא נזכר משה בפרשה זו. הנה כתיב (משלי י, א) בן חכם ישמח אב, ומה הוא החכמה ויאמר לאדם הן יראת ה' הוא חכמה (איוב כח, כח) והנה הבורא יתברך הוא עושה ופעל הכל וכשעולמות מסתכלים בשורשם ורואים שמעצמותם אין להם כלום רק כל חיותם הוא מאת הבורא ברוך הוא אז יראה ופחד חיל ורעדה יאחזון. והנה הבורא ברוך הוא בעולמו ברא דברים המנגדים זה לזה. אש, ומים, ורוח, ועפר. וכל זה כשמסתכלין על עצמותם אבל כשמסתכלין על שורשם שהם מקבלין חיות ממקום אחד שם הם באחדות גמור אז גם בכאן הם באחדות גמור. זהו הרמז בפסוק הן, כי הן לשון אחדות כפירוש רש"י שכן בלשון יוני קורין לאחת הן. וזהו הרמז הן האחדות בא מיראת ה' כשהן ביראה מחמת הסתכלות בשורשם אז הם באחדות גמור. וזהו גם כן הרמז בפסוק (שם כה, ב) עושה שלום במרומיו הוא יעשה שלום וכו', עושה שלום, אימתי נעשה השלום במרומיו, כשהם מתרוממים ומסתכלים בשורשם אז הם באחדות גמור. וזהו שדרשו חכמינו ז"ל (במדבר רבה יב) על זה הפסוק מיכאל ממים וגבריאל מאש וכו' עיין שם:

וזהו הרמז בגמרא (תענית יא:) במה שימש משה בימי המלואים בחלוק לבן שאין בו אימרא, כי יש לכל צדיק וצדיק בחינה מיוחדת שעובד בה את הבורא וכל בחינה יש לה גוון מיוחדת. אברהם, בגוון הנוטה ללבן. יצחק, בגוון אדום. יעקב, בגוון ירוק. וכן משה גוון מיוחדת וכן אהרן וכן לכל צדיק וצדיק מדה מיוחדת וגוון מיוחד. והנה כאשר הצדיקים מסתכלים על האי"ן ואז הם בטלים במציאות כל אחד המדריגות שבכל הצדיקים. והאי"ן על שאין בו שום גוון וציור נקרא לבן כאשר כתבו כל המחקרים שגוון לבן אינו גוון כלל, כי לבן מקבל כל הגוון. וזהו הרמז במה שימש משה, כי משה עליו השלום לא היה כהן ומהיכן זכה בכאן למדת כהן גדול לשמש בימי המלואים. וזה הרמז בחלוק, על ידי שהיה דבוק בהאי"ן וכאשר בארנו כשהצדיק מדבק עצמו באי"ן ושם אינו נראה כלל חס ושלום שום חלוקת המדות אז יעבוד הבורא יתברך בבחינות כל הצדיקים. וזהו הרמז בחלוק לבן שאין לו אימרא, שמורה על האי"ן. וזהו הרמז שאין בו אימרא, כי יש צדיק אשר הוא מדבק עצמו בהאי"ן ואחר כך חוזר לעצמותו אבל משה רבינו עליו השלום היה תמיד דבוק בה'. וזהו רמז (בבא בתרא כה:) הרוצה להחכים ידרים, לקבל תוספות בהירות ידרים, יסתכל בהאי"ן ומשם יקבל תוספות ובהירות, כי דרום הוא ד"ר רו"ם, הרומז על האין:

ובזה יבואר הדקדוק שגם הרמב"ן ז"ל מדקדק זה בעשיות הבגדים בפרשת פקודי כתיב בכולם כאשר צוה ה' את משה ויעשו בגדי הקודש וגו' כאשר צוה ה' את משה (שמות לט, א) וכן בכל עשיית בגדים כתיב כאשר צוה ה' את משה. ובפרשת ויקהל בעשיית המשכן לא כתיב ביה כאשר צוה ה' את משה. כי בכל מקום אשר כתיב כאשר צוה ה' את משה, רמז משה משכל עצמותו לא השיג רק אשר צוה ה' את משה עם משה כדאמרינן בגמרא שכינה מדברת מתוך גרונו של משה. והנה המשכן היה כנגד ישראל והיה משה מחזיק באמירת ה' אליו מעשה משכן, אבל בגדי כהונה משה לא היה כהן ולא השיג זאת רק כשהיה בטל במציאות ושהבורא יתברך ידבר עמו ולכך לא כתיב בעשיית המשכן כאשר צוה ה' את משה, כלומר עם משה, כי מלאכת המשכן השיג משה בשכל עצמותו כנ"ל באמירת ה' אליו, כי המשכן היה כנגד ישראל כידוע ליודעי חן, אבל בגדי כהונה לא השיג בשכל עצמותו כנ"ל. וזהו הרמז אשר כתיב בעשיית בגדי כהונה כאשר צוה ה' את משה, כלומר עם משה כנ"ל. וזהו הרמז ותירוץ על קושיא הנ"ל שאינו נזכר שם משה בפרשת תצוה, כי פרשת תצוה עיקר על עשיית בגדי כהונה נאמרה והיה משה בטל במציאות כדי להשיג עשיית בגדי כהונה וכשאדם בטל במציאות אינו נקרא שמו עליו, כי איך יקרא בשמו והוא בטל במציאות ולכך לא כתיב כלל בפרשה ואתה תצוה שם של משה רבינו עליו השלום ודו"ק היטב:

ואתה תצוה כו' ויקחו אליך כו' (שמות כז, כ). כי המנורה עם נרותיה וגם המראה שראה משה ושאר כלי המשכן נגד יתר בחינות כגון אהבה ויראה והשמחה של הבורא ברוך הוא. והראיה שראה משה לא השיג שום אדם כמאמר ולא קם נביא עוד כמשה כו' (דברים לד, י) לכן נאמר ויקחו אליך, דייקא כלומר לכוונתך:

או יבואר, ואתה תצוה את בני ישראל, משום דהאר"י ז"ל כתב לכך מצינו גבי משה שאמר לו הקדוש ברוך הוא לכה ואשלחך אל פרעה (שמות ג, י) דהוא יתברך רק טוב ומטיב ואינו מיחס שמו על הרעה, כי מפי עליון לא תצא הרעות ואף גבי אומות העולם קשה לו הרעה שמביא עליהם. לכך כשרצה להכות פרעה אמר לו לשון לכה, פירוש מעצמך שאין זה כבוד ליחס שמו על פרעה ומזה נלמד שקשה לפניו דבר רע ועונש אפילו לאומות העולם מכל שכן נגד זרע ישראל. לכן אמרו רבותינו ז"ל דלעתיד לבוא יהיו ישראל ראוים לעשות עבודה ככהן גדול. אך עתה בשעה שעשו את המשכן אז היה רצון השם יתברך להיות עבודה בכהנים דייקא, לכך לא רצה ליחס המצוה זו לעצמו ליחס שמו רק אמר לו ואתה תצוה את בני ישראל:

ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור (שמות כז, כ). נראה, דהנה היצר הרע מפתה לאדם לאיזה תאות רעות ואהבה רעה ורוצה להפסיק האדם מעבודת הבורא אך התקנה לשבר אותו ולהעלות כל המחשבות וכל התאות אל הקדושה לעבודת הבורא ברוך הוא. ויאמר האדם אל לבו מה אם יש לי תאוה אל דבר גשמיות וסכלות מכל שכן שיש לי להיות תאוה אל הבורא בעבודתו ברוך הוא. אם יש לי יראה מדבר גשמי, מכל שכן שיש לי לירא ולפחוד מפניו יתברך ואז נעשה הרע כסא אל הטוב. ולכך עבור זה עשה השם יתברך שיהיה האדם מרוחק מהשם יתברך. דאם היו כל בני ישראל עובדים את השם יתברך בתמידות לא היה השם יתברך מקבל תענוג, כי תענוג תמידי אינו תענוג. אבל כשיש התרחקות ואחר כך האדם משבר כל המסכים ומדבק עצמו בעבודת השם אז על ידי זה מגיע תענוג גדול להשם יתברך. והנה הצדיק צריך להעלות כל המחשבות זרות ולכך לפעמים נופל להצדיק פתאום איזה מחשבה זרה והוא כדי שיעלה הצדיק המחשבה זרה בתפלתו ובדיבורו. וזה גם כן עשה השם יתברך לכבודו כי אם לא היה הצדיק מעלה את אחרים אז לא היה מגיע להשם יתברך תענוג מהצדיק מחמת שהוא עובד השם יתברך בתמידות. אבל לפי שמעלה בני אדם אז כיון

שמתרבה השמחה על ידי הצדיק שמעלה בני אדם אחרים אז גורם בעבודתו שמחה אף שהוא בתמידות וידוע דכל המחשבה הוא אותיות מאיזה אהבה או מאיזה יראה. והנה כל המחשבות זרות באים ממאנין תבירין והם נקראים אותיות שבורין כנודע והצדיק צריך להעלות הכל. וזהו שאמר הכתוב ואתה תצוה וגו' ויקחו אליך שמן זית זך, רצה לומר שתראה להעלות הכל כל המחשבות דהם נכללים באותיות דהם כ"ז אתוון הם אותיות ז"ך. כתית, רצה לומר אותן האותיות אשר הם כתותים ושבורים. למאור, שצריך הצדיק להעלות ולמשוך להם הארה של קדושה וכל זה להעלות נר תמיד על ידי זה שהצדיק מעלה כל המחשבות זרות אז עליות תענוג להארה של הצדיק אשר נקרא נר תמיד, רצה לומר שהוא עובד השם בתמידות על ידי זה שמעלה אחרים אז גורם שמחה למעלה:

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת ואתה תדבר אל כל חכמי לב ועשו בגדי אהרן לקדשו גו'(שמות כח, ב). נראה, כי משה קדש את אהרן שיהא אהרן לבוש לקודשא בריך הוא ושכינתיה, כי נשמת הצדיקים המה כלים למדת עליונים. וזהו ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך, שיהא מנשמת אהרן בגדי קודש. ופירוש לכבוד ולתפארת, היינו קודשא בריך הוא ושכינתיה וחכמי לב יעשו מלבושים של אהרן בעצמו לכן לעיל כתיב לאהרן ובחכמי לב כתיב אהרן:

או יבואר, ועשית בגדי קודש לאהרן אהיך לכבוד ולתפארת. דהנה נודע די"ב חדשי השנה ששה חדשים בימי החורף וששה חדשים בימי הקיץ הם נגד י"ב מזלות אשר יש ברקיע ובכל חודש משמש מזל אחד והי"ב מזלות הם כנגד הששה מדות הקדושים בסוד אור ישר ואור חוזר הם י"ב. ואלו הששה מדות הם. האחד, הוא אהבה שיש לאדם את הבורא לעבדו מחמת אהבה להשפיע לו תענוג. והב', יראה שיש לאדם]לירא[מפני הבורא לעבור על מצותיו ולהמרות רצונו. הג', הוא התפארת אשר האדם צריך לראות שהבורא יתברך יתפאר עמו כמו שכתוב (ישעיה מט, ג) ישראל אשר בך אתפאר. והד' והה"א, הוא האמונה שיש לאדם להבורא ברוך הוא והם תרי מדות אף שהוא אחת והכל נכלל באמונה. והמדה הו', הוא התקשרות מה שאדם מקשר את עצמו בהבורא. והם נגד י"ב שבטי י"ה י"ב אבני החושן וחודש אדר הוא נגד יוסף וממנו יצאו ב' שבטים אפרים ומנשה לכך חודש אדר מעובר. ויש לפעמים שני חדשים אדר ולכן אדר מזל דגים שהוא בחינת יוסף דכתיב (בראשית מח, טז) וידגו לרוב בקרב הארץ. וידוע דזרעו של יוסף נמשל לדג מה דגים שבים מכוסים כך זרעו של יוסף בן פרת יוסף בן פרת עלי עין (שם מט, כב) ודג בצירוף אתוון בהיפך הוא גד הוא מלשון מז"ל על דרך גד גדי וסנוק לא (שבת סז:) דבחודש אדר נתרומם מזל ישראל וכמו ביוסף דהוא ב' שבטים אפרים ומנשה דמנשה רומז על הצרות ישראל על דרך כי נשני אלהים (בראשית מא, נב) ואפרים רומז על הטובות על דרך כי הפרני אלהים, כך בחודש אדר דהוא נגד יוסף היה תחלה בחודש הזה צרה גדולה אשר גזר המלך והמן דהוא מבחינת מנשה, אבל אחר כך נהפך הכל מיגון לשמחה מאפילה לאור גדול מבחינת אפרים. ולזה מרמז הצירוף דג דהדל"ת קודם לגימ"ל דדל"ת מורה על ישראל כשהם בצרה חס ושלום שהם בבחינת דל"ת אבל ג' דהוא בחינת עושר על דרך דאמרו חכמינו ז"ל (שבת קד.) ג"ד גמול דלים מתחלה היה התגברות הד' ואחר כך בא ממשלת הג' ונתהפך הכל מצרה לרצה ולהיהודים היתה אורה ושמחה. לכך הצירוף ד"ג אף שבהיפך אתוון הוא ג"ד גומל דלים דבאמת אצל ישראל השם יתברך אף שמכה אותם בורא להם רפואות תחילה לכך אצל אחשורוש הקדים השם יתברך רפואה אסתר ומרדכי כמו שיתבאר במגילה לכך גם הצירוף של ג"ד ניחא דהרפואה הוא קודם למכה לכך הגמ"ל הוא קודם לדל"ת:

והם יקחו את הזהב ואת התכלת (שמות כח, ה). עיין פירוש רש"י שפירש החכמי לב יקחו מן המתנדבים את הזהב. ויש ליתן טעם על שהיו עושין בגדי כהן משל צבור. דהנה הכהן אף שהיה עושה עבודה ומקריב קרבנות לא היה עבודתו שלימה אם לא התלבש את עצמו באהבת ישראל, כי כל כהן דלא רחים לעמא לאו פולחניה כלום, כי הקדוש ברוך הוא בעבור אהבת ישראל כתיב אשר בחר בנו מכל העמים, שאומה הישראלית אשר נבחרה מכל האומות ואז כיון שבחר בנו אז הוא שונא לשונאינו רק את זרע ישראל הוא אוהב אבל אצל הכהנים אשר נבחרו מישראל כתיב מתוך גו', אף שבחר הכהן מכל ישראל נשאר האהבה על ישראל ומתוך אהבתינו בחר בכהן לו לעמוד לשרת לפניו לכפר על ישראל (חסר):

ונשא אהרן את שמותם על לבו (שמות כח, כט). יש לדקדק למה נשא אהרן שמות השבטים ובכל מקום מצינו שמוזכר זכות אבות אברהם יצחק ויעקב. והנה אף על פי שרבותינו ז"ל דרשו שגם שמות האבות היה שם אף על פי כן לא מצינו זה בפירוש בכתוב רק שמות השבטים היו חקוקים על האבנים. ויבואר, דהנה כתיב באהרן כי בו בחר ה' מתוך בני ישראל. והנה בבחירת אחד מתוך הכלל מוכרחים אנו לומר כי הבחירה היה בזה האיש הפרטי עבור שאוהב אותו אבל הכלל הוא שונא. וכן היינו רוצים לומר, כי הבחירה באהרן מתוך בני ישראל היה על זה הדרך לכן היו חקוקים שמות השבטים להראות שגם בהם חפץ ה' ואוהב אותם:

ומלאת יד אהרן ויד בניו (שמות כט, ט). דהנה בעניני עולם הזה לא נמצא שלימות, כי תמיד חסר לאדם שרוצה בתענוגי גשמיים, דהיינו אם יש לו תענוג משאר דברים חסר לו תענוג מכבוד או תאות המשגל וכדומה ותמיד הוא חסר. מה שאין כן בעבודת הבורא מי שעובד אותו אז הוא שלם בכל כי דורשי ה' לא יחסרו כל טוב (תהלים לד, יא). וזה התענוג של עבודת השם עולה על כולם, כי מי שהוא דבוק בחיות ועבדות של האין סוף אשר הוא שלם בכל מיני שלימות ממילא האדם הדבוק בו אינו חסר לו גם כן שום דבר. וזהו שכתוב ומלאת יד אהרן ויד בניו, רצה לומר שאמר למשה שיראה להביא את אהרן ובניו למדריגה כדי שיהיו דבקים לבחינות הקדושה ואז יהיו ידיהם מלא כל טוב, כי לא יחסר להם שום דבר כשירגישו נועם ותענוג עליון. ולכך נקרא שמונת ימי המלואים, כי אז היה השראת השכינה בניהם והיו מלאים תענוג מחמת הקדושה:

ועשית מזבח מקטר קטורת (שמות ל, א). מקשה הרמב"ן ז"ל למה כתב מעשה מזבח כאן הלא בפרשת תרומה שם מקומה. והנראה, כי כאן צוה הקדוש ברוך הוא לעשות את אהרן כהן גדול ולעשות לו בגדי קודש בגדי כהונה ושמא חס ושלום יהיה קטרוג על זה כאשר היה בסוף מחלוקת קרח על כהונה של אהרן לכך צוה הקדוש ברוך הוא אחר שנמשך אהרן בכהונה לעשות מזבח מקטר קטורת ועל ידי הקטורת הוברר כי זה הצווי מהקדוש ברוך הוא שאהרן יהיה כהן גדול כאשר היה באמת בסוף מחלוקת קרח בקטורת וקל להבין: